

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL

PREDMET BUVAČ protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 47685/13)

PRESUDA

STRASBOURG

6. rujna 2018.

Ova je presuda konačna, no može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Buvač protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Aleš Pejchal, *predsjednik*,

Krzysztof Wojtyczek,

Jovan Ilievski, *suci*,

i Renata Degener, *zamjenica tajnika Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 10. srpnja 2018.

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 47685/13) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin g. Radovan Buvač (podnositelj zahtjeva) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Konvencija) dana 12. srpnja 2013.

2. Podnositelja zahtjeva zastupala je gđa Lj. Planinić, odvjetnica iz Zagreba. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

3. Vlada je obaviještena o prigovoru u pogledu prava na pristup raspravi 9. listopada 2015. godine, a ostatak zahtjeva odbačen je kao nedopušten na temelju pravila 54. stavka 3. Poslovnika Suda.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

4. Podnositelj zahtjeva rođen je 1971. godine i živi u Zagrebu.

5. Dana 28. travnja 2008. godine dnevne novine *B.* objavile su članak pod naslovom „„Mafijaški odvjetnik“ ulazi u NO“, u kojem je podnositelj prikazan kao iznuđivač.

6. Dana 27. svibnja 2008. godine punomoćnica podnositelja zahtjeva zatražila je od nakladnika da objavi ispravak te informacije. Nakladnik nije odgovorio niti je objavio ispravak sporne informacije.

7. Dana 9. srpnja 2008. godine, nakon isteka roka predviđenog mjerodavnim odredbama Zakona o medijima za objavu ispravka, podnositelj zahtjeva podnio je tužbu protiv nakladnika na Općinskom građanskom sudu u Zagrebu, tražeći naknadu neimovinske štete.

8. Dana 10. srpnja 2009. godine nakladnik je odgovorio posebice navodeći da podnositelj zahtjeva nije podnio punomoć uz svoj zahtjev.

9. Na ročištu održanom 31. siječnja 2012. godine, Općinski građanski sud u Zagrebu saslušao je podnositelja zahtjeva koji je izjavio da je ovlastio svoju punomoćnicu da postupa u njegovo ime *vis-à-vis* nakladnika.

10. Dana 31. siječnja 2012. godine Općinski građanski sud u Zagrebu, pozivajući se na članak 22., stavak 2. i članak 40., stavak 3. Zakona o medijima, proglasio je podnositeljevu tužbu nedopuštenom. Prvostupanjski je sud smatrao da zahtjev za objavu ispravka sporne informacije nije potpisala uredno ovlaštena osoba jer podnositelj zahtjeva nije dokazao da je njegova punomoćnica stvarno podnijela punomoć uz zahtjev.

Mjerodavni dio te odluke glasi:

„U svom iskazu [podnositelj] navodi da se ... obratio svojoj punomoćnici [Lj.P.] te joj je rekao da želi da se podnese tužba i to kako za kaznenu odgovornost tako i za naknadu štete, te je na ime istog istoj potpisao punomoć ... Bio je prisutan kada se pisao zahtjev za ispravak sporne informacije ...

...

Iskaz [podnositelja] ... sud nije prihvatio, obzirom isti [podnositelj] ... nema neposrednih saznanja o tome što je ... u konačnici otposlano tuženiku ... s druge strane [podnositelj] iskazuje glede okolnosti vezanih uz činjenice izdavanja punomoći a koje sve činjenice nisu relevantne za rješenje konkretne pravne problematike ...

...

Stoga, kako ... zahtjev za objavu ispravka sporne informacije ... nije potpisao [podnositelj] ... već je isti potpisala odvjetnica [Lj.P.] bez da je istom priložila punomoć kojom dokazuje ovlaštenje na zastupanje ... to [podnositelj] nije dokazao da je ... na pravilan način zatražio od nakladnika objavljivanje ispravka sporne informacije ... a koja radnja ... sukladno citiranoj odredbi čl. 22. st. 2. ZM-a predstavlja procesnu pretpostavku za vođenje postupka protiv nakladnika radi naknade nematerijalne štete ...“

11. Dana 19. studenog 2012. godine Županijski sud u Šibeniku odbio je žalbu podnositelja zahtjeva i potvrdio prvostupanjsku odluku.

12. Dana 14. ožujka 2013. godine Ustavni sud Republike Hrvatske proglasio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva nedopuštenom uz obrazloženje da nije navedeno „nijedno ustavnopravno pitanje“ koje treba ispitati.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Zakon o parničnom postupku

13. Mjerodavne odredbe Zakona o parničnom postupku (Narodne novine br. 53/1991, uz daljnje izmjene i dopune), koje su bile na snazi u mjerodavnom razdoblju, glase kako slijedi:

Članak 98.

„Punomoćnik je dužan pri prvoj radnji u postupku podnijeti punomoć.

Sud može dopustiti da radnje u postupku za stranku privremeno obavi osoba koja nije podnijela punomoć, ali će istovremeno narediti toj osobi da naknadno u određenom roku podnese punomoć ili odobrenje stranke za obavljanje parnične radnje.

...

Sud je dužan u tijeku cijelog postupka paziti je li osoba koja se pojavljuje kao punomoćnik ovlaštena za zastupanje. Ako sud utvrdi da osoba koja se pojavljuje kao punomoćnik nije ovlaštena za zastupanje, ukinut će parnične radnje što ih je ta osoba poduzela ako te radnje nije stranka naknadno odobrila.“

B. Zakon o medijima

14. Mjerodavne odredbe Zakona o medijima (Narodne novine br. 59/04, uz daljnje izmjene i dopune), koje su bile primjenjive u mjerodavnom razdoblju, glase kako slijedi:

Članak 22.

„Nematerijalna šteta u pravilu se naknađuje objavljivanjem ispravka informacije i isprikom nakladnika, te isplatom naknade sukladno općim propisima obveznog prava.

Pravo na tužbu za naknadu nematerijalne štete sukladno općim propisima obveznog prava ima osoba koja je prethodno zatražila od nakladnika objavljivanje ispravka sporne informacije odnosno isprike nakladnika kada ispravak nije moguć.“

Članak 40.

„Svatko ima pravo od glavnog urednika zahtijevati da bez naknade objavi ispravak objavljene informacije kojom su bila povrijeđena njegova prava ili interesi. Pravo na ispravak imaju i pravne osobe i druge organizacije i tijela, ako su informacijom bila povrijeđena njihova prava i interesi. Svrha ispravaka je ispravljanje netočne ili nepotpune informacije.

Objava ispravka može se zahtijevati u roku od 30 dana od objave informacije.

Zahtjev za ispravak podnosi se glavnom uredniku u pisanoj formi. Zahtjev mora biti obrazložen i potpisan od strane podnositelja, te sadržavati sve potrebne podatke o podnositelju i njegovoj adresi.

...“

C. Sudska praksa Ustavnog suda Republike Hrvatske

15. U odluci br. U-III-4057/2013 od 17. rujna 2014. godine, na koju se pozvao podnositelj zahtjeva, Ustavni je sud utvrdio povredu prava na pošteno suđenje gdje su građanski sudovi proglasili tužiteljevu tužbu nedopuštenom jer punomoćnici nisu priložili punomoći sa zahtjevom za objavu ispravka sporne informacije. Ustavni sud presudio je da je način na koji su domaći sudovi primijenili mjerodavne odredbe Zakona o medijima predstavljao pretjerani formalizam.

D. Sudska praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske

16. Vlada se pozvala na odluke Vrhovnog suda br. Rev 908/1997-2 od 24. listopada 2000., Rev 848/2004-2 od 30. ožujka 2005., Rev 717/2003-2 od 12. svibnja 2005., Rev 551/2009-2 od 27. svibnja 2009., Rev 1016/2009-2 od 9. rujna 2009. i Rev 929/2009-2 od 15. rujna 2009. u kojima je sud presudio da podnošenje zahtjeva za ispravak sporne informacije nakladniku predstavlja postupovnu pretpostavku za podnošenje sudu tužbe za naknadu štete, nastale zbog netočne informacije. Osim toga, Vrhovni sud presudio je da je, u slučaju kada zahtjev podnosi punomoćnik, on obavezan uz njega priložiti punomoć.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

17. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da su nacionalni sudovi povrijedili njegovo pravo na pristup sudu kako je predviđeno člankom 6. stavkom 1. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

„Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi... svatko ima pravo da ... sud... ispita njegov predmet.“

A. Dopuštenost

18. Sud primjećuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije. Primjećuje i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Podnositelj zahtjeva

19. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da ograničenje koje mu je nametnuto te pretjerano formalistički pristup domaćih sudova u primjeni mjerodavnih odredbi Zakona o medijima nemaju legitiman cilj. Štoviše, suprotno navodima Vlade, ništa u tekstu Zakona o medijima nije jasno propisivalo da prethodni postupak pred nakladnikom predstavlja postupovnu pretpostavku za podnošenje tužbe.

20. Podnositelj zahtjeva dalje je tvrdio da nije sporno da je njegova punomoćnica poslala zahtjev za ispravak netočne informacije nakladniku. Ako punomoć nije bila podnesena uz zahtjev, kao što tvrdi protivna strana,

glavni urednik bio je dužan, sukladno mjerodavnim odredbama Zakona o medijima, obavijestiti podnositelja zahtjeva o razlozima neobjavlivanja ispravka sporne informacije u propisanom roku za ispravak. To bi omogućilo podnositelju zahtjeva da podnese punomoć koja navodno nije bila podnesena uz zahtjev.

(b) Vlada

21. Vlada je tvrdila da je način na koji su domaći sudovi primijenili mjerodavne odredbe Zakona o medijima bio predvidljiv u skladu s dobro utvrđenom praksom Vrhovnog suda. Konkretno, postupovna pretpostavka za podnošenje sudu tužbe protiv nakladnika bila je podnošenje zahtjeva za objavljivanje ispravka sporne informacije nakladniku. Time se nakladniku omogućuje pravovremeno otklanjanje posljedica štete uzrokovane netočnom informacijom, što se ne može postići u sudskom postupku zbog neizbježnog dugog trajanja sudskog postupka.

22. Vlada je istaknula da, sukladno mjerodavnim odredbama Zakona o medijima, zahtjev za ispravak netočne informacije mora biti uredno potpisan od strane osobe koja podnosi zahtjev ili njezinog punomoćnika. U potonjem slučaju, punomoćnik mora podnijeti punomoć kojom se ovlašćuje za podnošenje spornog zahtjeva u ime svojeg klijenta. Propust u podnošenju punomoći doveo bi do toga da oštećenik izgubi mogućnost podnošenja tužbe pred sudom, kao što se dogodilo u predmetu podnositelja zahtjeva. Činjenica da je podnositelj zahtjeva odobrio postupanje svoje punomoćnice na glavnoj raspravi nije relevantna jer nepodnošenjem punomoći podnositelj zahtjeva nije dokazao autentičnost zahtjeva. Stoga u ovom predmetu nije došlo do pretjeranog formalizma, već su mjerodavne odredbe Zakona o medijima razumno primijenjene u skladu s dobro utvrđenom praksom Vrhovnog suda.

2. Ocjena Suda

23. Opća načela u pogledu prava na pristup sudu izložena su u predmetu *Zubac protiv Hrvatske* [VV], br. 40160/12, stavci 76. - 99., 5. travnja 2018.

24. Vraćajući se na okolnosti ovog predmeta, Sud prvo napominje da je Općinski građanski sud u Zagrebu odbio ispitati osnovanost podnositeljevog tužbenog zahtjeva jer je utvrdio da podnositelj zahtjeva nije ispunio pretpostavke iz članaka 22. i 40. Zakona o medijima (vidi stavak 10. ove presude). Stoga se, prema mišljenju Suda, može smatrati da je odlukom Općinskog građanskog suda u Zagrebu od 31. siječnja 2012. godine kojom je tužbeni zahtjev podnositelja proglašen nedopuštenim nametnuto ograničenje njegovog prava na pristup sudu. Sud stoga mora ispitati je li podnositeljevo pravo na pristup sudu bilo neopravdano ograničeno tom odlukom.

25. S tim u vezi, Sud primjećuje da odredba članka 22., stavka 2. Zakona o medijima propisuje da je postupovna pretpostavka za podnošenje sudu

zahtjeva za naknadu štete uzrokovane netočnom informacijom podnošenje zahtjeva za ispravak te informacije nakladniku (vidi stavak 14. ove presude). Prema mišljenju suda, legitiman cilj takve pretpostavke jest omogućiti onima koji trpe stvarnu štetu uzrokovanu lažnom informacijom da nakladniku pruže priliku da ispravi iskrivljene predodžbe o njima koje su mogle nastati na temelju netočnih medijskih objava. Prema tome, ta se pretpostavka ne može sama po sebi smatrati protivnom članku 6. stavku 1. Konvencije. Stoga Sud mora dalje ispitati je li način na koji je Općinski građanski sud u Zagrebu primijenio članak 22. Zakona o medijima povrijedio načelo razmjernosti (vidi, *mutatis mutandis*, *Bulfracht Ltd protiv Hrvatske*, br. 53261/08, stavak 36., 21. lipnja 2011.).

26. Sud primjećuje da je punomoćnica podnositelja zahtjeva u ime podnositelja podnijela zahtjev za ispravak sporne informacije nakladniku spornih novina (vidi stavak 6. ove presude). Podnositelja je u ostvarivanju prava na ispitivanje osnovanosti njegove građanske tužbe spriječila punomoć koju njegova punomoćnica navodno nije bila podnijela uz zahtjev. Konkretno, Općinski građanski sud u Zagrebu presudio je da zahtjev nije podnijela ovlaštena osoba jer podnositeljeva punomoćnica navodno nije podnijela punomoć uz zahtjev (vidi stavak 10. ove presude).

27. S tim u vezi, Sud napominje da na temelju mjerodavnih pravila Zakona o parničnom postupku stranka može dodijeliti punomoć u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik kod suda. Sud može dopustiti da radnje u postupku za stranku privremeno poduzima osoba koja nije podnijela punomoć, ali mora istovremeno narediti toj osobi da naknadno u određenom roku podnese punomoć ili odobrenje stranke za obavljanje parnične radnje (vidi stavak 13. ove presude).

28. S obzirom na gore opisanu pozadinu, pa čak i pretpostavljajući da punomoćnica podnositelja zahtjeva nije podnijela punomoć, Sud napominje da je podnositelj zahtjeva u usmenom iskazu pred prvostupanjskim sudom izjavio da je ovlastio svoju punomoćnicu da djeluje u njegovo ime, čime je odobrio spornu parničnu radnju (vidi stavak 9. ove presude). Sud ne vidi razloga za nametanje strožih uvjeta podnositelju zahtjeva u postupku pred nakladnikom nego u postupku pred sudom.

29. S obzirom na prethodno navedeno, Sud smatra da se način na koji je Općinski sud u Zagrebu protumačio i primijenio mjerodavne odredbe Zakona o medijima u ovome predmetu može smatrati pretjeranim formalizmom. Predmetna ograničenja stoga nisu bila razmjerna legitimnom cilju kojem teži pravilo navedeno u članku 22., stavku 2. Zakona o medijima te su narušila samu bit prava podnositelja zahtjeva na pristup sudu, zajamčen člankom 6. stavkom 1. Konvencije.

30. To stajalište potvrđuje naknadna praksa Ustavnog suda (vidi stavak 15. ove presude), koji je odlučio promijeniti svoju praksu nekih osamnaest mjeseci nakon što je 14. ožujka 2013. godine odbio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva protiv odluke Županijskog suda u Šibeniku.

Konkretno, dana 17. rujna 2014. godine, u predmetu identičnom predmetu podnositelja zahtjeva, Ustavni sud utvrdio je, u svojoj odluci br. U-III-4057/2013, da je način na koji su građanski sudovi primijenili članak 22., stavak 2. i članak 40., stavak 3. Zakona o medijima predstavljao pretjerani formalizam kojim je podnositelju ustavne tužbe uskraćeno pravo na pošteno suđenje zajamčeno člankom 29., stavkom 1. hrvatskog Ustava.

31. Stoga je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

32. Člankom 41. Konvencije predviđeno je sljedeće:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

A. Naknada štete

33. Podnositelj zahtjeva potražuje iznos od 5.000 eura (EUR) na ime neimovinske štete.

34. Vlada je prigovorila tom iznosu.

35. Sud smatra da je podnositelj zahtjeva zasigurno pretrpio neimovinsku štetu. Procjenjujući na pravičnoj osnovi kako to zahtijeva članak 41. Konvencije, Sud mu dodjeljuje iznos od 2.500 eura (EUR) na ime naknade neimovinske štete, uvećan za sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

36. Podnositelj zahtjeva također je potraživao 12.812 hrvatskih kuna (HRK – približno 1.700 eura (EUR)) za troškove i izdatke nastale pred domaćim sudovima te 12.500 HRK (približno 1.700 EUR) za one nastale pred Sudom. Podnositelj zahtjeva također je zatražio da mu Sud dodijeli 1.000 HRK (približno 130 EUR) za materijalne troškove nastale pred domaćim sudovima i Sudom.

37. Vlada je osporila to potraživanje.

38. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali i bili potrebni te da je njihova visina razumna. U ovome predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje ima u posjedu i prethodno navedene kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 2.500 EUR na ime troškova i izdataka nastalih u postupku pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske i na ime troškova i izdataka nastalih u postupku pred ovim Sudom, uvećan za sve poreze koji bi mogli biti zaračunati podnositelju zahtjeva.

C. Zatezna kamata

39. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna poena.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrdjuje* da je prigovor koji se odnosi na pravo pristupa sudu dopušten;
2. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;
3. *Presuđuje*
 - (a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba u roku od tri mjeseca isplatiti sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune po tečajnoj stopi važećoj na dan namirenja;
 - (i) 2.500 EUR (dvije tisuće petsto eura) na ime neimovinske štete, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati;
 - (iii) 2.500,00 EUR (dvije tisuće petsto eura), na ime naknade troškova i izdataka, uz sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositelju zahtjeva;
 - (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna poena.
4. *Odbija* preostali dio zahtjeva podnositelja za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 6. rujna 2018. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika suda.

Renata Degener
Zamjenica tajnika

Aleš Pejchal
Predsjednik

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramareka 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72460498524

Prijevod, lekturu i pravnu redakciju napravila prevoditeljska agencija „Alkemist“ d.o.o. Zagreb. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava nije odgovoran za točnost prijevoda i sadržaja